

**Ερωτηματολόγιο περί διδακτικής της νομικής μετάφρασης:
Η περίπτωση του ΤΞΓΜΔ**

Χρήστος Γιαννούτσος
Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Περίληψη

Studying the bibliography written in Greek about the didactics of translation, there are publications concerning this topic in terms of the linguistic, the cognitive and the functional approach. While reading these books, we observe that the opinion of the undergraduate translation students has not been extensively studied in Greece. According to studies conducted for the Greek translation market, legal translation has a dominant position, especially in the working languages of English and German. For this reason, we created a questionnaire concerning the undergraduate legal translation students as well as the graduates of the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting (DFLTI), the only Department offering an undergraduate programme of translation studies in Greece. This paper is based on the data collected by the undergraduate legal translation students and graduates of DFLTI in Greece (working languages: English, French and German). A total of 278 responses were received from the distributed questionnaire.

Λέξεις-κλειδιά: didactics, undergraduate students, legal translation, questionnaire, functionalism

1. Εισαγωγή

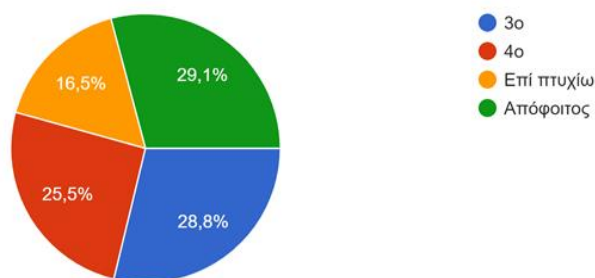
Στην ελληνόφωνη βιβλιογραφία υπάρχουν δημοσιεύσεις που αφορούν τη διδακτική της μετάφρασης με βάση τη γλωσσολογική (Μπατσαλιά & Σελλά-Μάζη 2010), τη γνωστική (Πολίτης 2012) και τη λειτουργική (Κελάνδριας 2016) προσέγγιση. Κατά την ανάγνωση των βιβλίων αυτών παρατηρείται ότι δεν έχουν ερευνηθεί οι προτιμήσεις των προπτυχιακών φοιτητών μετάφρασης ή «ημειπαγγελματιών», όπως τους ονομάζει ο Kussmaul (1995: 19), σχετικά με καίρια ζητήματα όπως είναι ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος μετάφρασης, η διδακτική προσέγγιση και η σύνδεση μεταξύ θεωρίας και πρακτικής του μεταφράζειν. Βάσει ερευνών που έγιναν για την ελληνική μεταφραστική αγορά τα τελευταία χρόνια (Σίσκου 2006, Χριστοδούλου & Γαλιατσάτου 2008, Σαχίνης 2009, Vretta-Panidou 2013) παρατηρείται η κυρίαρχη θέση που έχει στην ελληνική μεταφραστική αγορά η νομική μετάφραση και συγκεκριμένα στις γλώσσες εργασίας των αγγλικών και των γερμανικών. Για αυτό το λόγο, δημιουργήσαμε ερωτηματολόγιο που να αφορά τους προπτυχιακούς φοιτητές και τους απόφοιτους νομικής μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας (εφ' εξής ΤΞΓΜΔ) του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα.

Μέσω του ερωτηματολογίου επιδιώκεται η καταγραφή του προφίλ του εκπαιδευόμενου μεταφραστή νομικών κειμένων, καθώς και η καταγραφή των αντιλήψεων των προπτυχιακών φοιτητών και αποφοίτων του ΤΞΓΜΔ ως προς τη χρησιμότητα των βασικών αρχών του νομικού λόγου, των μεταφραστικών εργαλείων και των θεωρητικών προσεγγίσεων στο μάθημα της νομικής μετάφρασης, αλλά και ως προς τον τρόπο εξέτασης του σχετικού μαθήματος. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας εξετάζεται ως δείγμα το σύνολο των απαντήσεων σε όλες τις ερωτήσεις (278 άτομα).

2. Το προφίλ του εκπαιδευόμενου μεταφραστή νομικών κειμένων

Το προς μελέτη ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε προς συμπλήρωση κατά την εξεταστική περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου του 2020. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από τους προπτυχιακούς φοιτητές του ΤΞΓΜΔ δια ζώσης στις αίθουσες εξέτασης των μαθημάτων και από τους αποφοίτους μέσω της Φόρμας Google. Όπως παρατηρούμε στην Εικόνα 1, το 28,8% των ερωτηθέντων βρισκόταν στο 3^ο έτος φοίτησης και το 25,5% στο 4^ο έτος, ενώ το 16,5% ήταν επι πτυχίω φοιτητές και το 29,1% απόφοιτοι του ΤΞΓΜΔ.

Ποιο είναι το έτος φοίτησής σας;
278 απαντήσεις

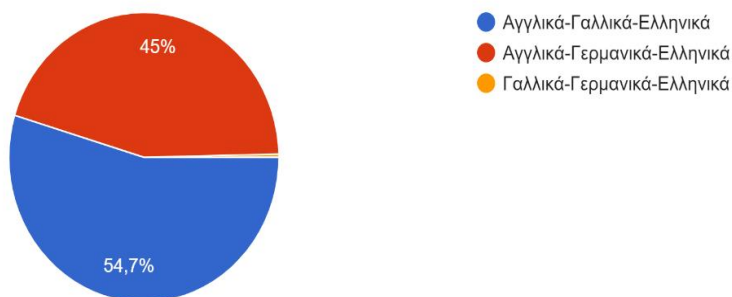

Εικόνα 1: Προφίλ ερωτηθέντων

2.1 Ποιο είναι το επίπεδο γλωσσομάθειάς σας στις γλώσσες εργασίας σας;

Στο ΤΞΓΜΔ οι φοιτητές έχουν τις ακόλουθες γλώσσες εργασίας πέραν της ελληνικής: Αγγλικά, Γαλλικά και Γερμανικά. Προκειμένου να εισαχθούν στο ΤΞΓΜΔ, οι φοιτητές επιλέγουν 2 από τις παραπάνω γλώσσες εργασίας και να διαγωνιστούν σε αυτές μέσω των πανελληνίων εξετάσεων. Βάσει των αποτελεσμάτων στην Εικόνα 2, το 54,7% των ερωτηθέντων επέλεξε Αγγλικά-Γαλλικά, το 45% Αγγλικά-Γερμανικά και 0,3% Γαλλικά-Γερμανικά.

Ποιες είναι οι γλώσσες εργασίας σας;
278 απαντήσεις

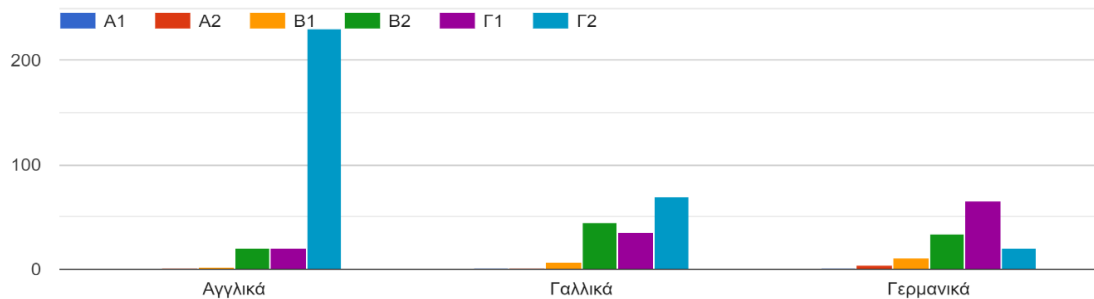

Εικόνα 2: Γλώσσες εργασίας ερωτηθέντων

Σύμφωνα με την Εικόνα 2.1 η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (251/278, 90,2%) έχει άριστη γνώση (επίπεδο Γ1-Γ2) της αγγλικής γλώσσας, ενώ παρατηρούμε πτωτική τάση στις υπόλοιπες γλώσσες εργασίας (Γαλλικά: 104/278, 37,4% και Γερμανικά: 86/278, 30,9%). Ο διδάσκων της νομικής μετάφρασης πρέπει να το λάβει υπόψιν του κατά τη διδασκαλία του μαθήματος και μέσω της διδακτικής μεθόδου που

θα ακολουθήσει να ενισχύσει το επίπεδο των φοιτητών στα Γαλλικά και τα Γερμανικά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί κατά τη διάρκεια του μαθήματος με τη διανομή παράλληλων κειμένων στη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα, τα οποία να σχετίζονται με το κείμενο αφετηρίας. Με αυτόν τον τρόπο ο φοιτητής της νομικής μετάφρασης θα εξοικειωθεί με το γαλλικό και το γερμανικό νομικό λόγο και θα βελτιώσει το γνωστικό του υπόβαθρο πάνω στο θεματικό πεδίο του Δικαίου.

Ποιο είναι το επίπεδο γλωσσομάθειας σας στις γλώσσες εργασίας σας;

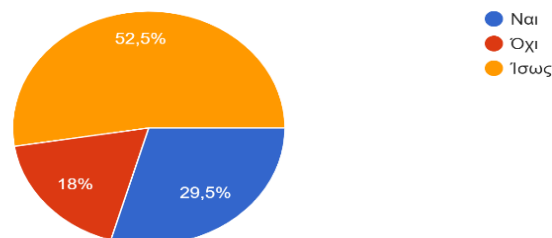

Εικόνα 2.1: Επίπεδο γλωσσομάθειας ερωτηθέντων

2.2 Σκοπεύετε να ασχοληθείτε επαγγελματικά με τη νομική μετάφραση;

Σε αυτήν την ερώτηση παρατηρείται η αβεβαιότητα της πλειοψηφίας (Ίσως: 52,5%), όπως παρουσιάζεται στην Εικόνα 2.2, ενώ ακολουθούν το «Ναι» (29,5%) και το «Όχι» (18%). Επομένως, ο διδάσκων της νομικής μετάφρασης πρέπει να διδάσκει με τέτοιο τρόπο, ώστε να περιοριστεί το ποσοστό του «ίσως» και ταυτόχρονα να ενισχύσει το ποσοστό του «ναι» έναντι του «όχι». Για να επιτευχθεί αυτό, ο φοιτητής πρέπει να λάβει κίνητρα από τον διδάσκοντα ώστε να είναι ενεργός συμμετέχων κατά τη διάρκεια του μαθήματος και όχι ένας παθητικός δέκτης γνώσης. Μέσω της ενεργής συμμετοχής του, ο φοιτητής είναι πιθανότερο να ενδιαφερθεί να ασχοληθεί και επαγγελματικά με το αντικείμενο που σπουδάζει και να μειώσει τον βαθμό αβεβαιότητας που τον διακατέχει.

Σκοπεύετε να ασχοληθείτε επαγγελματικά με τη νομική μετάφραση;
278 απαντήσεις

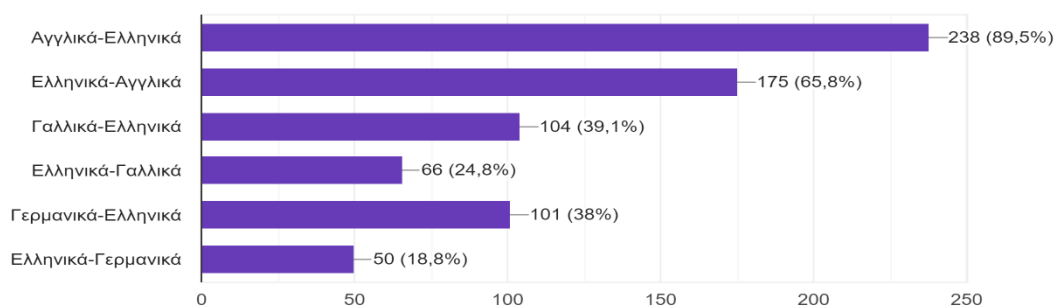

Εικόνα 2.2: Προτιμήσεις ερωτηθέντων αν θα ασχοληθούν επαγγελματικά με τη νομική μετάφραση

2.3 Σε περίπτωση που ασχοληθείτε επαγγελματικά με τη νομική μετάφραση, με ποια γλωσσικά ζεύγη σκοπεύετε να ασχοληθείτε;

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Εικόνας 2.3, στην πρώτη θέση βρίσκεται το γλωσσικό ζεύγος Αγγλικά-Ελληνικά (238/278, 89,5%), στη δεύτερη το ζεύγος Ελληνικά-Αγγλικά (175/278, 65,8%), στην τρίτη το ζεύγος Γαλλικά-Ελληνικά (104/278, 39,1%), στην τέταρτη το ζεύγος Γερμανικά-Ελληνικά (101/278, 38%), στην πέμπτη το ζεύγος Ελληνικά-Γαλλικά (66/278, 24,8%) και στην τελευταία θέση το ζεύγος Ελληνικά-Γερμανικά (50/278, 18,8%). Παρατηρούμε, λοιπόν, ένα δισταγμό ως προς την επαγγελματική ενασχόληση με τα γλωσσικά ζεύγη Ελληνικά-Γαλλικά και Ελληνικά-Γερμανικά, απόρροια του επιπέδου γλωσσομάθειας των ερωτηθέντων βάσει της Εικόνας 2.1, γεγονός που συνιστά πρόκληση στο πλαίσιο των προπτυχιακών σπουδών για τον διδάσκοντα του μαθήματος της νομικής μετάφρασης.

Σε περίπτωση που ασχοληθείτε επαγγελματικά με τη νομική μετάφραση, με ποια γλωσσικά ζεύγη σκοπεύετε να ασχοληθείτε; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερα από ένα ζεύγος)
266 απαντήσεις

Εικόνα 2.3: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για τα γλωσσικά ζεύγη που θα ασχοληθούν επαγγελματικά στη νομική μετάφραση

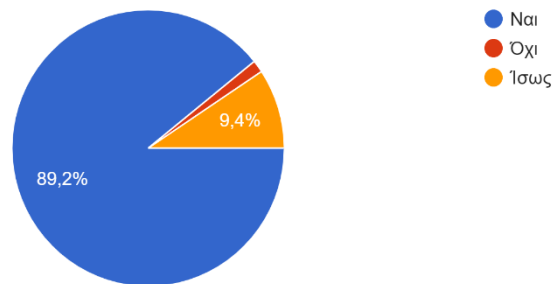
3. Βασικές παραδοχές για το μάθημα της νομικής μετάφρασης

3.1 Θεωρείτε απαραίτητη την παρουσία του φοιτητή στο μάθημα της νομικής μετάφρασης;

Βάσει της Εικόνας 3, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (89,2%) κρίνει σημαντική την παρουσία του φοιτητή στο μάθημα της νομικής μετάφρασης. Από τη στιγμή που κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη η παρουσία του φοιτητή στο μάθημα νομικής μετάφρασης, ο διδάσκων καλείται να καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα διδάξει, ώστε οι φοιτητές να μάθουν όσο γίνεται περισσότερα στο αντικείμενο της νομικής μετάφρασης.

Στην ελληνόφωνη βιβλιογραφία, η πιο πρόσφατη μελετώμενη διδακτική προσέγγιση της μετάφρασης είναι εκείνη της λειτουργικής από τον Παναγιώτη Κελάνδρια (2016, 2017). Η μέθοδος στην οποία βασίζεται την προτεινόμενη διδακτική προσέγγισή του είναι συνδυαστική εφόσον «[...] κανείς σήμερα δεν μπορεί να διαμορφώσει μια παιδαγωγική μέθοδο επιλέγοντας τον έναν ή τον άλλο πόλο» (Király 2000: 30). Συγκεκριμένα, συνδυάζει την φοιτητοκεντρική μέθοδο με στοιχεία της καθηγητοκεντρικής μεθόδου, όπου απαιτείται, με αποτέλεσμα ο ρόλος του διδάσκοντα στο περιβάλλον της αίθουσας διδασκαλίας να μεταβάλλεται διαρκώς. Το κατά πόσο ευσταθεί ή όχι η προτεινόμενη διδακτική προσέγγιση μελετάται στο επόμενο ερώτημα που τέθηκε στους φοιτητές.

Θεωρείτε απαραίτητη την παρουσία του φοιτητή στο μάθημα της νομικής μετάφρασης;
278 απαντήσεις

Εικόνα 3: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για την παρουσία του φοιτητή στο μάθημα της νομικής μετάφρασης

3.2 Ο καθηγητής νομικής μετάφρασης να παραδίδει το μάθημα με διάλεξη, να συντονίζει και να καθοδηγεί τους φοιτητές συνεργατικά ή να πράττει και τις 2 προαναφερθείσες επιλογές;

Σύμφωνα με τη Martínez Melis (2001: 188-189), όπως φαίνεται στην Εικόνα 3.1, η καθηγητοκεντρική και η φοιτητοκεντρική μέθοδος έχουν τα παρακάτω βασικά χαρακτηριστικά:

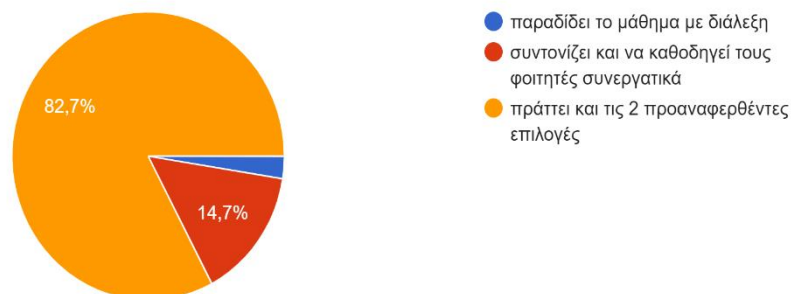
Καθηγητοκεντρική μέθοδος	Φοιτητοκεντρική μέθοδος
Ο καθηγητής σχεδιάζει και παρουσιάζει το περιεχόμενο και τη φυσιογνωμία του μαθήματος με στόχο να μάθει τους φοιτητές πώς να μεταφράζουν.	Η εκπαιδευτική διαδικασία προσαρμόζεται στις ανάγκες του φοιτητή και στη βελτίωση των επιδόσεων του.
Ο καθηγητής ασχολείται με την μετάδοση και παροχή πληροφοριών με το μάθημα να προσλαμβάνει χαρακτήρα διάλεξης.	Ο καθηγητής οργανώνει τις ομάδες των φοιτητών, προτρέπει και παρέχει πηγές. Οι στόχοι του μαθήματος διαμορφώνονται με βάση τις ανάγκες του κάθε φοιτητή και παρουσιάζονται από την αρχή ενώ το μάθημα διεξάγεται μέσω ανάθεσης διαφόρων καθηκόντων.
Η συμμετοχή των φοιτητών δεν γίνεται σε σταθερή βάση ενώ η αξιολόγησή τους γίνεται συνήθως άπαξ μέσω γραπτών εξετάσεων και με κριτήρια ως επί το πλείστον υποκειμενικά.	Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται με συχνές εργασίες διαμορφωμένες με τρόπο ώστε να διαπιστώνεται ο βαθμός επίτευξης των στόχων του μαθήματος που έχουν τεθεί και εξηγηθεί εξ αρχής. Οι στόχοι και η αξιολόγηση βοηθούν τον καθηγητή να βελτιώσει το εποπτικό του υλικό και να γνωρίζει εάν οι φοιτητές έχουν αφομοιώσει τους στόχους του μαθήματος.

Εικόνα 3.1: Βασικά χαρακτηριστικά καθηγητοκεντρικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας

Στο ερώτημα «καθηγητοκεντρική ή φοιτητοκεντρική προσέγγιση;» συμφωνώ με τη γνώμη της Παριανού (2010: 96), η οποία θεωρεί ότι «[...] ένας συνδυασμός του παραδοσιακού τρόπου προσέγγισης με τις σύγχρονες αντιλήψεις περί διδακτικής

εξυπηρετεί τις ανάγκες ενός φοιτητή τόσο στα πρώτα όσο και στα μεγαλύτερα εξάμηνα φοίτησής του». Μάλιστα, σύμφωνα με την Εικόνα 3.2, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (82,7%) τάσσεται υπέρ του συνδυασμού καθηγητοκεντρικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας.

Ο καθηγητής νομικής μετάφρασης να:
278 απαντήσεις

Εικόνα 3.2: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για τη μέθοδο διδασκαλίας στο μάθημα της νομικής μετάφρασης

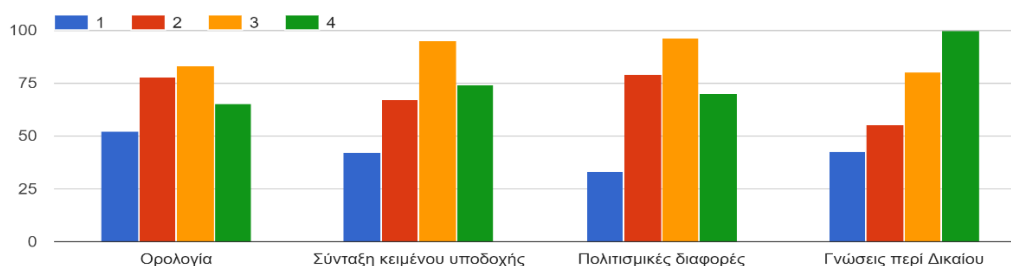
3.3 Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει ένας εκπαιδευόμενος μεταφραστής νομικών κειμένων; Ταξινομήστε τα σε αύξουσα σειρά.

Ένα θέμα που τίθεται υπό συζήτηση είναι κατά πόσο εν τέλει η ορολογία αποτελεί πρόβλημα για έναν εκπαιδευόμενο μεταφραστή ή όχι. Αυτό το ζήτημα αναλύθηκε στην παρούσα ερώτηση. Σε αυτό το σημείο να επισημάνουμε ότι οι φοιτητές κλήθηκαν να ταξινομήσουν τα μελετώμενα προβλήματα σε αύξουσα σειρά, ήτοι από το 1 (το πιο σημαντικό) ως το 4 (το λιγότερο σημαντικό).

Όπως παρατηρούμε στην Εικόνα 3.3, η ορολογία αποτελεί το πρώτο ή το δεύτερο μεγαλύτερο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει ένας εκπαιδευόμενος μεταφραστής νομικών κειμένων. Ακολουθούν η σύνταξη του κειμένου υποδοχής, οι γνώσεις περί δικαίου και οι πολιτισμικές διαφορές.

Επομένως, στο μάθημα της νομικής μετάφρασης πρέπει να ακολουθείται συνδυασμός καθηγητοκεντρικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας, με εστίαση στην επίλυση προβλημάτων ορολογίας και στην εκμάθηση βασικών γνώσεων περί Δικαίου. Εφ' όσον και οι φοιτητές θεωρούν απαραίτητη την παρουσία του φοιτητή στο μάθημα της νομικής μετάφρασης, η φοιτητοκεντρική μέθοδος διδασκαλίας θα πρέπει να υπερισχύει έναντι της καθηγητοκεντρικής, με τον καθηγητή να προσπαθεί να ενισχύσει τη συμμετοχή των φοιτητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει ένας εκπαιδευόμενος μεταφραστής νομικών κειμένων; Ταξινομήστε τα σε αύξουσα σειρά.

Εικόνα 3.3: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ένας εκπαιδευόμενος μεταφραστής νομικών κειμένων

4. Νομική Μετάφραση και Μεταφραστικά Εργαλεία (CAT Tools)

4.1 Πιστεύετε ότι η μηχανική μετάφραση μπορεί να αντικαταστήσει τον μεταφραστή νομικών κειμένων;

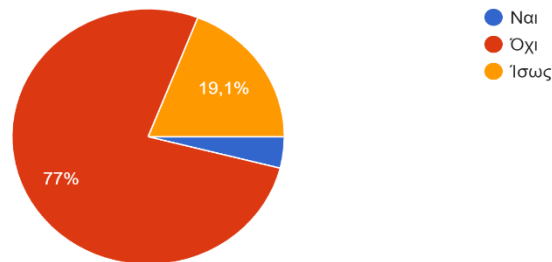
Στη σύγχρονη εποχή ο πελάτης έχει τη δυνατότητα να στείλει ηλεκτρονικά το προς μετάφραση κείμενο στον μεταφραστή, κάτι που γίνεται σε κλάσματα του δευτερολέπτου πατώντας ένα κουμπί και γράφοντας μερικές γραμμές κειμένου, γεγονός που τον ωθεί να πιστεύει ότι και η μετάφραση καθαυτή μπορεί να ολοκληρωθεί σε εξίσου μικρό χρονικό διάστημα. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Κελάνδριος (2016: 19) «αυτή η μεταβολή της σχέσης του ανθρώπου με τον χωροχρόνο έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο εργασίας των μεταφραστών».

Είναι σημαντικό ο διδάσκων να καταστήσει σαφές στους διδασκόμενους ότι η αγορά διέπεται από πολλές απαιτήσεις, όπως για παράδειγμα από την προθεσμία παράδοσης του μεταφραστικού έργου. Γι' αυτό το λόγο θεωρείται αναγκαία η χρήση μεταφραστικών εργαλείων, προκειμένου ο επαγγελματίας μεταφραστής να έχει επιτελέσει όσο το δυνατόν ταχύτερα τη μεταφραστική διαδικασία.

Σε αυτό το σημείο να επισημάνουμε ότι τα CAT Tools σε καμιά περίπτωση δεν αντικαθιστούν τον ανθρώπινο παράγοντα που απαιτείται για την παραγωγή ενός άρτιου κειμένου υποδοχής. Αντίθετα, συμβάλλουν στη διευκόλυνση του έργου του μεταφράζοντος υποκειμένου με διάφορων ειδών λειτουργίες: παραγωγή, διαχείριση και ανταλλαγή μεταφραστικών μνημών, διαχείριση ορολογίας και παραγωγή γλωσσαρίων, διασφάλιση ποιότητας και συνεργασία, διαχείριση μεταφραστικού έργου (project management) κ.ά.

Αυτή τη γνώμη φαίνεται να υποστηρίζουν και οι ερωτηθέντες, καθώς σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Εικόνας 4 η πλειοψηφία (77%) θεωρεί ότι η μηχανική μετάφραση δεν μπορεί να αντικαταστήσει τον μεταφραστή νομικών κειμένων. Σκεπτικό είναι το 19,1% του δείγματος.

Πιστεύετε ότι η μηχανική μετάφραση μπορεί να αντικαταστήσει τον μεταφραστή νομικών κειμένων;
278 απαντήσεις

Εικόνα 4: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για τον κίνδυνο αντικατάστασης του μεταφραστή νομικών κειμένων από τη μηχανική μετάφραση

4.2 Να γίνεται χρήση μεταφραστικών εργαλείων κατά τη διάρκεια του μαθήματος της νομικής μετάφρασης;

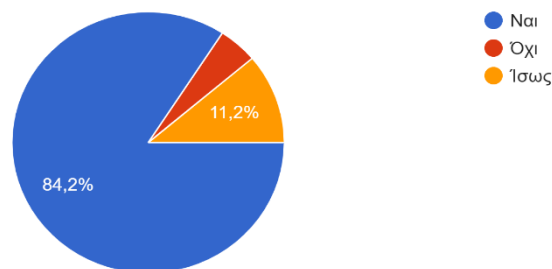
Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, πως τα μεταφραστικά εργαλεία δεν περιορίζονται μόνο στη συνεργασία μεταξύ μεταφραστή και πελάτη, αλλά και στη συνεργασία συναδέλφων μεταφραστών που δουλεύουν πάνω στην ίδια ανάθεση μεταφραστικού έργου. Όλα, πλέον, γίνονται ηλεκτρονικά και, άρα, εξ αποστάσεως.

Για παράδειγμα: αποστολή/λήψη πρωτοτύπου και μεταφράσματος, επικοινωνία για ενδεχόμενα εμπόδια, δυσνόητα σημεία και γενικότερες απορίες, από κοινού αντιμετώπιση προβλημάτων στην ορολογία και τήρηση κοινής στάσης απέναντι στο ύφος, το γλωσσικό επίπεδο και στη μορφοποίηση, όλα αυτά και πολλά άλλα δεν θα ήταν δυνατά χωρίς τη σταδιακή ανάπτυξη των εργαλείων αυτών.

(Αδάμ κ.ά. 2019: 222)

Για αυτό το λόγο και η συντριπτική πλειοψηφία (84,2%) στην Εικόνα 4.1 θεωρεί απαραίτητη τη χρήση μεταφραστικών εργαλείων κατά τη διάρκεια του μαθήματος της νομικής μετάφρασης, ενώ το 11,2% είναι σκεπτικό.

Να γίνεται χρήση μεταφραστικών εργαλείων κατά τη διάρκεια του μαθήματος της νομικής μετάφρασης;
278 απαντήσεις

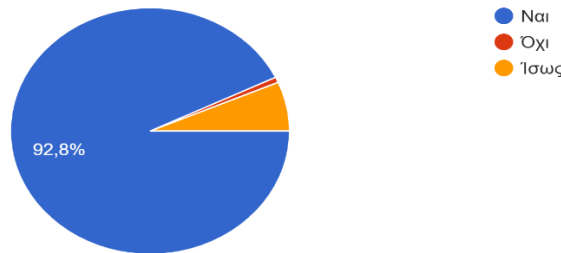

Εικόνα 4.1: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για τη χρήση μεταφραστικών εργαλείων κατά τη διάρκεια του μαθήματος της νομικής μετάφρασης

4.3 Να σχεδιάζεται και να καταρτίζεται γλωσσάρι νομικών όρων από τους εκπαιδευόμενους μεταφραστές νομικών κειμένων κατά τη μεταφραστική διαδικασία;
Το ζήτημα που γεννάται, λοιπόν, είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να αξιοποιηθούν τα μεταφραστικά εργαλεία ως μέσο διδακτικής της μετάφρασης. Στην περίπτωση της νομικής μετάφρασης μπορούν να συνδράμουν στη διαχείριση ορολογίας. Και όταν λέμε διαχείριση ορολογίας «είναι, θα λέγαμε, ψηφιακά ευρετήρια ή γλωσσάρια, δηλαδή πίνακες με όρους σε τουλάχιστον δύο γλώσσες, ιδανικά χωρισμένοι ανά θεματολογία (λ.χ. ιατρική, χημεία, ιστορία)» (Αδάμ κ.ά. 2019: 279).

Βάσει των αποτελεσμάτων στην Εικόνα 4.2 το 92,8% συμφωνεί με την ανάγκη σχεδιασμού και κατάρτισης γλωσσαρίων κατά τη μεταφραστική διαδικασία. Οπότε, ο καθηγητής νομικής μετάφρασης οφείλει να εκπονεί και ένα σχέδιο ορολογίας στο πλαίσιο του μαθήματος. Προτείνεται αυτό το σχέδιο ορολογίας να σχεδιαστεί και να καταρτιστεί στη διάρκεια του μαθήματος, ώστε να ακολουθηθούν ταυτόχρονα η καθηγητοκεντρική και η φοιτητοκεντρική μέθοδος διδασκαλίας

Να σχεδιάζεται και να καταρτίζεται γλωσσάρι νομικών όρων από τους εκπαιδευόμενους μεταφραστές νομικών κειμένων κατά τη μεταφραστική διαδικασία;
278 απαντήσεις

Εικόνα 4.2: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για το σχεδιασμό και την κατάρτιση γλωσσαρίου νομικών όρων από τους εκπαιδευόμενους μεταφραστές νομικών κειμένων κατά τη μεταφραστική διαδικασία

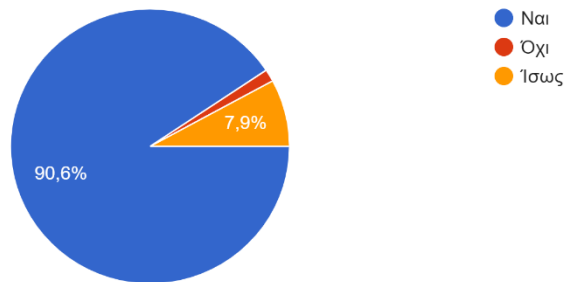
5. Νομική Μετάφραση και Δίκαιο

5.1 Είναι απαραίτητη η γνώση βασικών αρχών του Δικαίου για τη μετάφραση νομικών κειμένων;

Όπως και με άλλα είδη ειδικής μετάφρασης, έτσι και στη νομική μετάφραση υπάρχει μεγάλη συζήτηση για το αν ο μεταφραστής πρέπει να είναι ένας εκπαιδευμένος εμπειρογνώμων στο πεδίο του Δικαίου (δηλαδή νομικός) ή εκπαιδευμένος μεταφραστής (Gémar 1988, Pelage 1999, Lavoie 2003). Παρά την ισχυρή πεποίθηση ότι οι νομικοί είναι σχεδόν αυτομάτως ικανοί να μεταφράζουν νομικά κείμενα, μελετητές και εκπαιδευτές της νομικής μετάφρασης φαίνεται να συμφωνούν ότι οι μεταφραστές νομικών κειμένων δεν χρειάζεται να είναι απαραίτητα ειδικοί στο Δίκαιο (Alcaraz & Hughes 2002, Lavoie 2003) αλλά πρέπει να γνωρίζουν τα νομικά συστήματα πάνω στα οποία βασίζονται τα κείμενα (Roberts 1987, Alcaraz & Hughes 2002, Alcaraz 2007) και «να είναι εξαιρετικά ικανοί στις νομικές συμβάσεις των κειμένων αφετηρίας και υποδοχής» (Šarčević 1997: 1).

Βάσει των αποτελεσμάτων στην Εικόνα 5, η συντριπτική πλειοψηφία (90,6%) των ερωτηθέντων τάσσεται υπέρ της γνώσης βασικών αρχών του Δικαίου. Ως εκ τούτου, «θα ήταν δυσανάλογο να ισχυριστούμε κατηγορηματικά ότι οι νομικοί είναι καταλληλότεροι ως προς τα προσόντα από ό,τι οι μεταφραστές για να μεταφράσουν, μόνο και μόνο επειδή έχουν βαθιά νομική γνώση» (González-Jover 2011: 253), επειδή «η νομική είναι επάγγελμα των λέξεων και η γλώσσα είναι εργαλείο και αντικείμενό της» (Gémar 1983: 84).

Είναι απαραίτητη η γνώση βασικών αρχών του Δικαίου για τη μετάφραση νομικών κειμένων;
278 απαντήσεις

Εικόνα 5: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για το αν είναι απαραίτητη η γνώση βασικών αρχών Δικαίου για τη μετάφραση νομικών κειμένων

5.2 Είναι απαραίτητη η γνώση βασικών αρχών του νομικού λόγου για τη μετάφραση νομικών κειμένων;

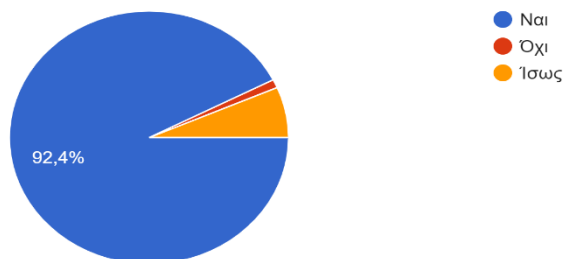
Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, τα πανεπιστημιακά τμήματα μετάφρασης και διερμηνείας ανά τον κόσμο έχουν αρχίσει να προσφέρουν μαθήματα νομικής μετάφρασης, εκπαιδευόμενοι μεταφραστές γράφουν διδακτορικές διατριβές πάνω στο αντικείμενο της νομικής μετάφρασης, διοργανώνονται συνέδρια και συμπόσια και η βιβλιογραφία πάνω στη νομική μετάφραση συνεχίζει να αυξάνεται. Βέβαια το ερωτήματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

Ποιες δεξιότητες θα χρειαστούν οι μελλοντικοί μεταφραστές νομικών κειμένων; Σε ποιες ικανότητες θα πρέπει να δίνουν έμφαση τα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών μετάφρασης ώστε να αναπτυχθούν τέτοιες δεξιότητες, συμπεριφορές και γνώσεις, προκειμένου να αποδίδουν καλά στον μεταφραστή νομικών κειμένων; Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζονται καλύτερα τα νομικά θέματα και η πρακτική της μετάφρασης και ενσωματώνονται στο πρόγραμμα σπουδών;

(González-Jover 2011: 254)

Βάσει των απαιτήσεων, λοιπόν, που έχει η αγορά εργασίας (ειδικότερα ο πελάτης) από τους μεταφραστές νομικών κειμένων, καταλαβαίνουμε ότι η γνώση βασικών αρχών του νομικού λόγου είναι απαραίτητη για έναν μεταφραστή νομικών κειμένων. Αυτό φαίνεται και από τα αποτελέσματα στην Εικόνα 5.1, όπου το 92,4% κρίνει απαραίτητη τη γνώση βασικών αρχών του νομικού λόγου. Η γνώση τόσο των βασικών αρχών του Δικαίου όσο και του νομικού λόγου μπορεί να αποκτηθεί μέσα από το προπτυχιακό μάθημα «Δίκαιο» που πρόκειται να μελετήσουμε στην επόμενη ερώτηση.

Είναι απαραίτητη η γνώση βασικών αρχών του νομικού λόγου για τη μετάφραση νομικών κειμένων;
278 απαντήσεις

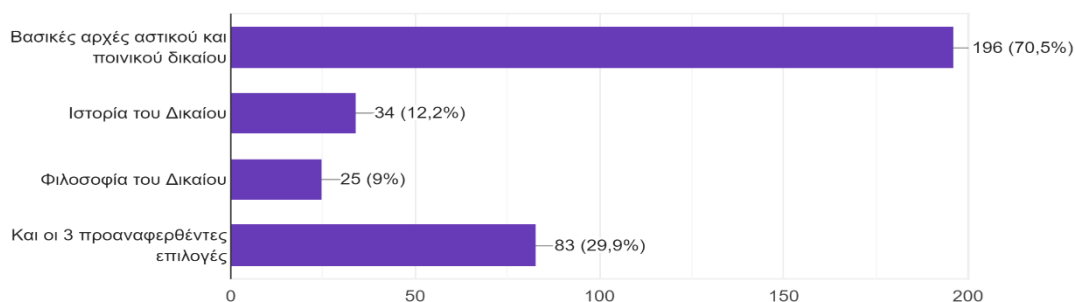

Εικόνα 5.1: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για το αν είναι απαραίτητη η γνώση βασικών αρχών νομικού λόγου για τη μετάφραση νομικών κειμένων

5.3 Τι θεωρείτε ότι είναι επιτακτικό να διδαχθείτε από το μάθημα του Δικαίου; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μια θεματική)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα στην Εικόνα 5.2, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (196 άτομα, 70,5%) θεωρεί επιτακτική τη διδασκαλία των βασικών αρχών αστικού και ποινικού δικαίου στο πλαίσιο μαθήματος περί Δικαίου. Ποσοστό κοντά στο 30% (83 άτομα, 29,9%) θεωρεί επιτακτική τη διδασκαλία και της ιστορίας και της φιλοσοφίας του Δικαίου σε συνδυασμό με τις βασικές αρχές αστικού και ποινικού δικαίου. Χαμηλή προτίμηση έχουν μεμονωμένα η Ιστορία του Δικαίου (34 άτομα, 12,2%) και η Φιλοσοφία του Δικαίου (25 άτομα, 9%). Οπότε, τόσο το μάθημα του Δικαίου όσο και το μάθημα της νομικής μετάφρασης θα πρέπει να εστιάζει σε κείμενα που αφορούν το Αστικό και Ποινικό Δίκαιο.

Τι θεωρείτε ότι είναι επιτακτικό να διδαχθείτε από το μάθημα του Δικαίου; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία θεματική)
278 απαντήσεις

Εικόνα 5.2: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για το τι είναι επιτακτικό να διδάσκεται στο πλαίσιο του προπτυχιακού μαθήματος «Δίκαιο»

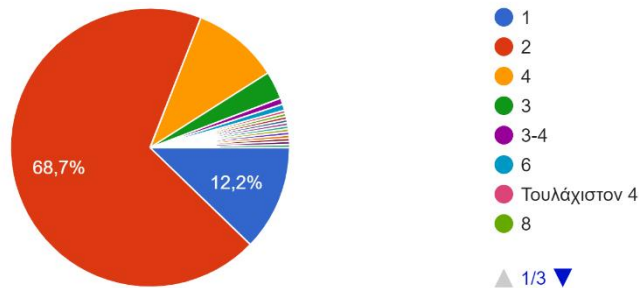
5.4 Για πόσα εξάμηνα θεωρείτε ότι πρέπει να διδάσκεται το μάθημα του Δικαίου;

Στην Εικόνα 5.3 παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (68,7%) θεωρεί ότι το μάθημα του Δικαίου θα έπρεπε να διδάσκεται για 2 εξάμηνα. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται η επιλογή του 1 εξαμήνου σε ποσοστό 12,2% και στη τρίτη θέση η επιλογή των 4 εξαμήνων σε ποσοστό 10,1%.

Συμπερασματικά, κρίνεται προτιμότερο να διδάσκεται το μάθημα του Δικαίου για 2 εξάμηνα. Επιπλέον, βάσει των αποτελεσμάτων στην Εικόνα 5.2, συνιστούμε στο ένα εξάμηνο να διδάσκονται βασικές αρχές του Αστικού Δικαίου και στο άλλο εξάμηνο

βασικές αρχές του Ποινικού Δικαίου. Οι βασικές αρχές του νομικού λόγου, καθώς και θεμελιώδεις αρχές του Αστικού και του Ποινικού Δικαίου, μπορούν να διδαχθούν και στο μάθημα της νομικής μετάφρασης, προκειμένου ο εκπαιδευόμενος μεταφραστής νομικών κειμένων να μπορέσει να κατανοήσει καλύτερα το περιεχόμενο του κειμένου αφητηρίας όταν καλεστεί να το μεταφράσει. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι οι κανόνες δικαίου είναι το καταλληλότερο κειμενικό είδος για να μελετηθεί και να διδαχτεί στο πρώτο εξάμηνο προπτυχιακών σπουδών νομικής μετάφρασης.

Για πόσα εξάμηνα θεωρείτε ότι πρέπει να διδάσκεται το μάθημα του Δικαίου;
278 απαντήσεις

Εικόνα 5.3: Προτιμήσεις ερωτηθέντων για τη διάρκεια διδασκαλίας του προπτυχιακού μαθήματος «Δίκαιο»

6. Τρόπος εξέτασης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης

6.1 Πώς να εξετάζεται το μάθημα της νομικής μετάφρασης;

Βάσει των αποτελεσμάτων στην Εικόνα 6 το 29,5% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το μάθημα της νομικής μετάφρασης θα έπρεπε να εξετάζεται με απαλλακτική εργασία. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται σε ποσοστό 25,5% η εξέταση με συνδυασμό προόδου (ανά 1 ή 2 εβδομάδες) και με απαλλακτική εργασία και στη τρίτη θέση με ποσοστό 15,8%. Με τη γραπτή εξέταση τάσσονται υπέρ 11,9% των ερωτηθέντων. Σε αυτό το σημείο, να επισημάνουμε ότι η εξέταση με γραπτή εξέταση αποτελεί την τωρινή κατάσταση στο ΤΞΓΜΔ ως προς τα μαθήματα νομικής μετάφρασης.

Συμπεραίνουμε ότι οι ερωτηθέντες επιθυμούν αλλαγή στον τρόπο εξέτασης, καθώς το ποσοστό που τάσσεται υπέρ της γραπτής εξέτασης είναι πολύ χαμηλό. Συνεπώς, προτείνεται το μάθημα της νομικής μετάφρασης να μην εξετάζεται με γραπτή εξέταση, αλλά με συνδυασμό απαλλακτικής εργασίας και προόδου. Στα επόμενα ερωτήματα εξετάζεται ο τρόπος εξέτασης τόσο της απαλλακτικής εργασίας όσο και της προόδου.

Να εξετάζεται το μάθημα της νομικής μετάφρασης με:
278 απαντήσεις

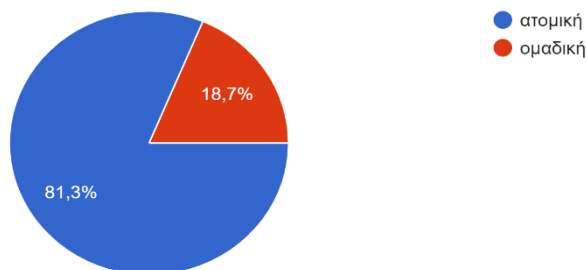
Εικόνα 6 : Προτιμήσεις ερωτηθέντων ως προς τον τρόπο εξέτασης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης

6.2 Σε περίπτωση εξέτασης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης με απαλλακτική εργασία, η εργασία να είναι ατομική ή ομαδική;

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα στην Εικόνα 6.1 το 81,3% των ερωτηθέντων προτιμά να εξεταστεί ατομικώς η απαλλακτική εργασία. Συνεπώς, προτείνεται στο μάθημα της νομικής μετάφρασης να εξετάζεται ατομικώς η απαλλακτική εργασία.

Σε περίπτωση εξέτασης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης με απαλλακτική εργασία, η εργασία να είναι:

278 απαντήσεις

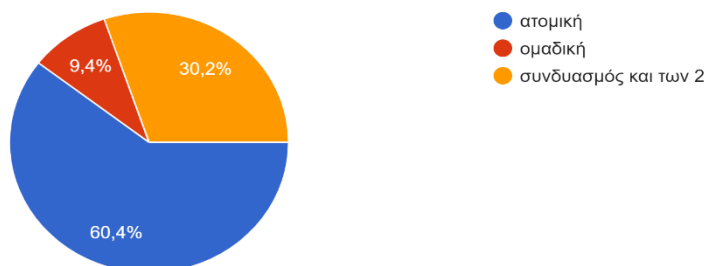
Εικόνα 6.1: Προτιμήσεις ερωτηθέντων ως προς τον τρόπο εξέτασης της απαλλακτικής εργασίας

6.3 Σε περίπτωση εξέτασης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης με έλεγχο προόδου, η πρόοδος να είναι ατομική ή ομαδική;

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα στην Εικόνα 6.2, το 60,4% των ερωτηθέντων προτιμά ατομική εξέταση των προόδων. Σε ποσοστό σχεδόν 40% προτιμάται η ομαδική πρόοδος (9,4%) ή ο συνδυασμός ατομικών και ομαδικών προόδων (30,2%). Στην προκειμένη περίπτωση, παρατηρείται ότι δεν υπάρχει συμφωνία στις απαντήσεις των φοιτητών, καθώς έχει δημιουργηθεί ένα ισχυρό δίπολο μεταξύ των φοιτητών ως προς τον τρόπο εξέτασης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης. Προτείνεται, λοιπόν, ο τρόπος εξέτασης της προόδου είναι με συνδυασμό και των 2 μεθόδων (ατομική και ομαδική πρόοδος), επιλογή που αιτιολογείται στην επόμενη υποενότητα.

Σε περίπτωση εξέτασης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης με έλεγχο προόδου, η πρόοδος να είναι:

278 απαντήσεις

Εικόνα 6.2: Προτιμήσεις ερωτηθέντων ως προς τον τρόπο εξέτασης του ελέγχου προόδου

6.4 Προσανατολισμένη στη διαδικασία ή προσανατολισμένη στο προϊόν μετάφραση; Ένας συνεργατικός τρόπος διδασκαλίας

Οι σύγχρονες αντιλήψεις για τη διδακτική της μετάφρασης εστιάζουν την προσοχή τους

στην προσανατολισμένη στη διαδικασία (process-oriented) μετάφραση, που στοχεύει στην ενίσχυση της δυνατότητας των φοιτητών να αναγνωρίζουν τα προβλήματα και να προτείνουν καλές μεταφραστικές αρχές, μεθόδους και διαδικασίες (Gile 2009: 14) και στη συνεργατική προσέγγιση που ενθαρρύνει την εξατομίκευση της διδασκαλίας μέσω της ανάπτυξης ατομικών νοητικών μοντέλων επίλυσης των μεταφραστικών προβλημάτων από τους φοιτητές (Király 2001: 45-47).

Η προσανατολισμένη στη διαδικασία μετάφραση είναι μια κατεξοχήν φοιτητοκεντρική μέθοδος που προϋποθέτει τη διαμόρφωση ενός συνεργατικού περιβάλλοντος όπου τον κεντρικό ρόλο τον έχει η ομάδα ενώ ο διδάσκων καθοδηγεί και κατευθύνει τον προγραμματισμό και επεμβαίνει μόνο όταν οι φοιτητές χρειάζονται βοήθεια (Κελάνδριας 2017: 2). Αναλαμβάνει περισσότερο ρόλο συμβούλου, δεν μεταβιβάζει πληροφορίες αλλά καθοδηγεί τους διδασκόμενους υποβάλλοντας κατάλληλα ερωτήματα, συνδράμοντας εποικοδομητικά την προσπάθειά τους να βρουν λύσεις στα προβλήματα που τους έχουν τεθεί (Sharan 1999: 339). Με άλλα λόγια, ο διδάσκων εξατομικεύει τη διδασκαλία μέσω της ανάπτυξης ατομικών νοητικών μοντέλων επίλυσης των μεταφραστικών προβλημάτων από τους φοιτητές (Király 2001: 45-47).

Από την άλλη, η προσανατολισμένη στο προϊόν (product-oriented) μετάφραση θεωρείται κυρίως καθηγητοκεντρική με τον διδάσκοντα να σχεδιάζει και να παρουσιάζει το περιεχόμενο και τη φυσιογνωμία του μαθήματος (Κελάνδριας 2017: 2). Στόχος αυτής της παιδαγωγικής μεθόδου από τη σκοπιά του καθηγητή είναι η εκπαίδευση των φοιτητών ως προς τον τρόπο μετάφρασης, να ασχολείται με την μετάδοση και παροχή πληροφοριών και με την αξιολόγηση των φοιτητών να γίνεται συνήθως άπαξ μέσω γραπτών εξετάσεων και με κριτήρια ως επί το πλείστον υποκειμενικά (Martínez-Melis 2001: 188-189).

Συνεπώς, ο προτιμότερος τρόπος εξέτασης είναι εκείνος της εργασιοκεντρικής προσέγγισης (Hurtado Albir 1999, González Davies 2004), δηλαδή ο συνδυασμός ατομικών και ομαδικών προόδων (αξιολόγηση της προσανατολισμένης στη διαδικασία μετάφρασης) υπό τη μορφή δραστηριοτήτων (activities) με τελική ατομική απαλλακτική εργασία (αξιολόγηση της προσανατολισμένης στο προϊόν μετάφρασης) υπό τη μορφή εργασιών (tasks), καθώς έτσι συνδυάζεται ο φοιτητοκεντρικός χαρακτήρας με τον καθηγητοκεντρικό.

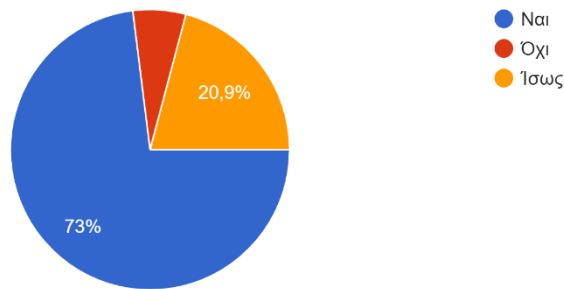
7. Θεωρία της Μετάφρασης και Νομική Μετάφραση

7.1 Είναι χρήσιμη η Θεωρία της Μετάφρασης για έναν εκπαιδευόμενο μεταφραστή νομικών κειμένων;

Βάσει των αποτελεσμάτων στην Εικόνα 7 προκύπτει ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (73%) θεωρεί χρήσιμη τη Θεωρία της Μετάφρασης, ενώ το 20,9% είναι σκεπτικό ως προς τη χρησιμότητά της. Τα αποτελέσματα των ερωτηθέντων επιβεβαιώνουν τη χρησιμότητα της Θεωρίας της Μετάφρασης στη διδακτική της νομικής μετάφρασης. Ωστόσο, δεν αρκεί μόνο να υπάρχει η κοινή αντίληψη για τη σπουδαιότητα της Θεωρίας της Μετάφρασης στην εκπαίδευση των μεταφραστών σε προπτυχιακό επίπεδο. Όπως αναφέρει και η Σαριδάκη (2020: 68-69):

Κρίνεται, επομένως, απαραίτητο να ερευνήσουμε κάτω από διαφορετικές συνιστώσες τη σχέση θεωρίας με την πρακτική της μετάφρασης, προκειμένου να προβούμε σε περαιτέρω συμπεράσματα για το ρόλο και τη θέση που η θεωρία της μετάφρασης θα πρέπει να αποκτήσει στην εκπαίδευση των μεταφραστών.

Είναι χρήσιμη η Θεωρία της Μετάφρασης για έναν εκπαιδευόμενο μεταφραστή νομικών κειμένων;
278 απαντήσεις

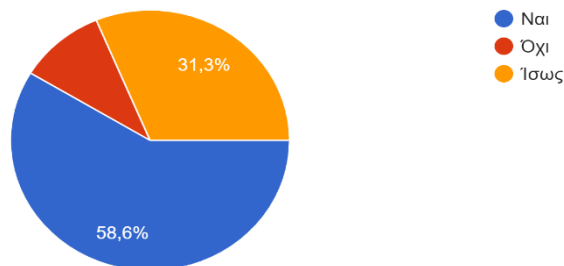

Εικόνα 7: Προτιμήσεις φοιτητών ως προς το αν είναι χρήσιμη η Θεωρία της Μετάφρασης για έναν εκπαιδευόμενο μεταφραστή νομικών κειμένων

7.2 Να συνδυάζεται το μάθημα της νομικής μετάφρασης με θεωρητικές μεταφραστικές προσεγγίσεις;

Σύμφωνα με την Εικόνα 7.1 η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (58,6%) τάσσεται υπέρ του συνδυασμού του μαθήματος της νομικής μετάφρασης με θεωρητικές μεταφραστικές προσεγγίσεις. Ωστόσο, το γεγονός ότι το 31,3% των ερωτηθέντων είναι σκεπτικό ως προς αυτό τον συνδυασμό μας υποδεικνύει ότι ένα ακόμα ζήτημα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε προτού ξεκινήσουμε το σχεδιασμό του μαθήματος της νομικής μετάφρασης είναι να επιλέξουμε ποια θεωρητική μεθοδολογία από το πεδίο της μεταφρασιολογίας θα είναι εκείνη στην οποία θα στηριχτεί η διδασκαλία της νομικής μετάφρασης σε προπτυχιακό επίπεδο.

Να συνδυάζεται το μάθημα της νομικής μετάφρασης με θεωρητικές μεταφραστικές προσεγγίσεις;
278 απαντήσεις

Εικόνα 7.1: Προτιμήσεις φοιτητών για τον συνδυασμό του μαθήματος νομικής μετάφρασης με θεωρητικές μεταφραστικές προσεγγίσεις

Σε αυτό το πλαίσιο, μια προσέγγιση που φαίνεται να κερδίζει έδαφος στον ελληνόφωνο χώρο είναι ο λειτουργισμός. Σύμφωνα με τη Λάμπρου (2017: 9) «[...] η λειτουργική προσέγγιση, η οποία παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην ελληνόφωνη βιβλιογραφία πριν από περίπου 20 χρόνια, έχει πλέον επίσης εδραιωθεί και η επιρροή της έκτοτε είναι εμφανής», με τον Γραμμενίδη (2009), την Παριανού (2010), την Βηδενμάιερ (2011), την Λουπάκη (2013), τον Seel (2015), τον Κελάνδρια (2007, 2016, 2017) και τον Κριμπά (2017) να τάσσονται άμεσα ή έμμεσα υπέρ της λειτουργικής προσέγγισης στη μετάφραση. Συγκεκριμένα, ο Kelandrias (2008: 95 στο Σαχίνης 2009: 2) πρεσβεύει ότι η λειτουργική προσέγγιση ανταποκρίνεται στις ανάγκες και της

ελληνικής γλώσσας και της διδασκαλίας της ελληνικής μετάφρασης, καθώς και ότι αυτή δίνει στο μεταφραστή τη δυνατότητα να επιλέξει τη στρατηγική του ανάλογα με το στόχο της μετάφρασης.

Οπότε, ο καθηγητής της νομικής μετάφρασης θα αναφέρεται επεξηγηματικά σε λειτουργικές προσεγγίσεις, όπως είναι οι κειμενικές λειτουργίες του κειμένου αφετηρίας, βάσει του μοντέλου κριτικής της μετάφρασης της Reiß (1971), οι κειμενικές λειτουργίες του κειμένου υποδοχής, βάσει της θεωρίας του Σκοπού των Reiß και Vermeer (1984), οι χρήστες και οι δέκτες του κειμένου υποδοχής, βάσει της θεωρίας της μεταφραστικής δράσης της Holz-Mänttari (1984) και τα μεταφραστικά προβλήματα στη νομική μετάφραση βάσει της προσανατολισμένης στη μετάφραση κειμενικής ανάλυσης της Nord (1991/2005).

8. Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, λοιπόν, το προς μελέτη ερωτηματολόγιο μας βοηθάει να καταλήξουμε στα παρακάτω συμπεράσματα για το προπτυχιακό μάθημα της νομικής μετάφρασης:

- α) Ο συνδυασμός καθηγητοκεντρικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας κρίνεται από τους ερωτηθέντες ως ο προτιμότερος τρόπος διδασκαλίας.
- β) Η χρήση μεταφραστικών εργαλείων κατά τη διάρκεια του μαθήματος θεωρείται απαραίτητη σχεδόν από όλους τους ερωτηθέντες.
- γ) Η δημιουργία γλωσσαρίου νομικών όρων μέσω των μεταφραστικών εργαλείων από τους φοιτητές συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων ορολογίας που συναντούν οι φοιτητές.
- δ) Οι βασικές αρχές αστικού και ποινικού δικαίου να αποτελούν το θεματικό πεδίο του μαθήματος της νομικής μετάφρασης.
- ε) Ο προτιμότερος τρόπος αξιολόγησης είναι αυτός της εργασιοκεντρικής προσέγγισης, δηλαδή ο συνδυασμός ατομικών και ομαδικών προόδων (αξιολόγηση της προσανατολισμένης στη διαδικασία μετάφρασης) με τελική ατομική απαλλακτική εργασία (αξιολόγηση της προσανατολισμένης στο προϊόν μετάφρασης).
- στ) Η λειτουργική διδακτική της μετάφρασης αποτελεί το κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο που μπορεί να βοηθήσει τον φοιτητή της νομικής μετάφρασης να αποκομίσει όσο δυνατόν γίνεται περισσότερες γνώσεις.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Seel O. I. (2015). *Εισαγωγή στη γενική μετάφραση*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. <http://hdl.handle.net/11419/2568>
- Αδάμ Ε., Βαλσαμή Β., Γιαννούτσος Χ. και Δ. Μπουμπάρης (2019). “Σχεδιασμός και κατάρτιση ελληνογερμανικού γλωσσάριου για ακαδημαϊκές ιστοσελίδες: Η περίπτωση του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ.”. Στο *ΕΛΕΤΟ, Πρακτικά του 12ου συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 7-9/11/2019*, 275-288.
- Βηδενμάιερ Α. (2011). *Το παζλ της μετάφρασης*. Θεσσαλονίκη: Ένεκεν.
- Γραμμενίδης Σ. Π. (2009). *Μεταφράζοντας τον Κόσμο του Άλλου: Θεωρητικοί προβληματισμοί-Λειτουργικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Διάλογος
- Κελάνδριας Π. Ι. (2007). *Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων: Μια λειτουργική προσέγγιση*. Αθήνα: Διάλογος.
- Κελάνδριας Π. Ι. (2016). *Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης*. Αθήνα: Διάλογος.
- Κελάνδριας Π. Ι. (2017). “Για μια λειτουργική προσέγγιση της διδακτικής της μετάφρασης”. Στο *Πρακτικά 6ης Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων, Η μεταφρασεολογική έρευνα και η μεταφραστική πρακτική στον ελληνόφωνο χώρο*.
- Κριμπάς Π. Γ. (2017). *Εισαγωγή στη Θεωρία της Μετάφρασης*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Λάμπρου Δ. Δ. (2017). “Προσεγγίσεις διδακτικής της μετάφρασης στην εγχώρια βιβλιογραφία”. Στο *Πρακτικά 6ης Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων, Η μεταφρασεολογική έρευνα και η*

- μεταφραστική πρακτική στον ελληνόφωνο χώρο.
- Λουπάκη Ε. (2013). “Η θέση της ορολογίας στο μάθημα της Μετάφρασης Γενικών Κειμένων”. Στο *ΕΛΕΤΟ, Πρακτικά του 9ου συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 7-9/11/2013*, 146-156.
- Μπατσαλιά Φ. και Ε. Σελλά-Μάζη (2010). *Γλωσσολογική προσέγγιση στη θεωρία και τη διδακτική της μετάφρασης*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Παριανού Α. (2010). “Διδακτική της ειδικής μετάφρασης: λειτουργική προσέγγιση και περιφερειακές γλώσσες”. Στο Ε. Λάμπρου & Γ. Φλώρος (eds), *Η Διδακτική της μετάφρασης στον ελληνόφωνο χώρο: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 95-114.
- Πολίτης Μ. (2012). *Ζητήματα γνωσιακής προσέγγισης της διδακτικής της μετάφρασης*. Αθήνα: Ανατολικός.
- Σαριδάκη Ε. (2020). *Ο ρόλος της θεωρίας της μετάφρασης στην εκπαίδευση των μεταφραστών στα ελληνικά πανεπιστημιακά ιδρύματα*. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Σαχίνης Μ. (2009). “Η διδακτική της μετάφρασης στον ελληνόφωνο χώρο: ευθυγραμμίζοντας τις ανάγκες των φοιτητών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας”. Στο *Πρακτικά 2ης Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων, Ημεταφρασεολογική έρευνα και η μεταφραστική πρακτική στον ελληνόφωνο χώρο*.
- Σίσκου Μ. (2006). “Τα είδη των κειμένων στην ελληνική αγορά της μετάφρασης”. Στο *Πρακτικά 1ης Συνάντησης Νέων Μεταφρασεολόγων, Μεταφρασεολογικές σπουδές και έρευνα στην Ελλάδα*.
- Χριστοδούλου Θ. και Γ. Γαλιατσάτου (2008). *Έρευνα αναφορικά με τον κλάδο των μεταφραστικών υπηρεσιών*. Αθήνα: Π.Α.Σ.ΜΕ.Ε.
- Alcaraz-Varó E. και B. Hughes (2002). *Legal translation explained*. Manchester: St. Jerome
- Alcaraz-Varó E. (2007). *El inglés jurídico. Textos y documentos*. Barcelona: Ariel.
- Gémar, J.-C. (1983). *The language of the law and translation: Essays on jurilinguistics*. Montreal: Éditeur Officiel du Québec.
- Gémar, J.-C. (1988). “La traduction juridique: art ou technique d’interprétation?”. In *Meta* 33:2, 304–318. <https://doi.org/10.7202/002850ar>
- Gile D. (2009). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translation Training*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co.
- González-Davies M. (2004). *Multiple Voices in the Translation Classroom*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co.
- González-Jover A. G. (2011). “Course design and lesson planning in legal translation training”. In *Perspectives* 19:3, 253-273.
- Holz-Mänttari J. (1984). *Translatatorisches Handeln. Theorie und Methode*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- Hurtado A. (1999). *Enseñar a traducir: Metodología en la formación de traductores e intérpretes. Teoría y fichas prácticas*. Madrid: Edelsa.
- La voie J. (2003). “Faut-il être juriste ou traducteur pour traduire le droit?”. In *Meta* 48:3, 393–401. <https://doi.org/10.7202/007599ar>
- Martínez Melis N. (2001). *Évaluation et Didactique de la Traduction: le cas de la traduction dans la langue étrangère*. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Kelandrias P. (2008). “Towards a functional translation strategy for minor languages: the case of Greek”. In *Forum* 6:1, 75-104.
- Kiraly D. C. (2000). *A Social Constructivist Approach to Translator Education; Empowering the Translator*. Manchester: St. Jerome Publishing
- Kiraly D. C. (2001). *A Social Constructivist Approach to Translator Education. Empowerment from Theory to Practice*. London: Routledge.
- Kussmaul P. (1995). *Training the Translator*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co.
- Martínez-Melis N. (2001). *Évaluation et Didactique de la Traduction: le cas de la traduction dans la langue étrangère*. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Nord C. (1991/2005). *Text Analysis in Translation. Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. Amsterdam: Rodopi.
- Pelage J. (1999). “La formation des traducteurs juridiques”. *La traduction juridique et assermentée*. Association des anciens élèves de l'ESIT, l'École Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs de l'Université Paris.
- Reiß K. (1971). *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik*. München: Hueber.
- Reiß K. και H. J. Vermeer (1984). *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Niemeyer: Tübingen.

- Roberts R. P. (1987). "Legal translator and legal interpreter training in Canada". In *L'Actualité terminologique/Terminology Update* 20:6, 8-10.
- Šarčević S. (1997). *New approach to legal translation*. The Hague: Kluwer Law.
- Sharan S. (1999). "Large classes, small groups. A social systems approach". In R.M. Gillies & A.F. Ashman (eds), *Personality and Social Psychology Bulletin* 25, 1147-1158.
- Vretta-Panidou E. (2013). "Erfolgreich als Übersetzer in den Arbeitsmarkt einsteigen. Auswertung einer Umfrage". In E Karagiannidou & C.-O. Papadopoulou & E. Skourtou (eds), *Sprachenvielfalt und Sprachenlernen: Neue Wege zur Literalität- Language Diversity and Language Learning: New Paths to Literacy Akten des 42. Linguistischen Kolloquiums in Rhodos 2007- Proceedings of the 42nd Linguistics Colloquium in Rhodes*. Bern: Peter Lang Verlag, 683-692.